

УДК 373.5.016:81'243

МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН – НЕВІД’ЄМНА НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Власюк І.В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка;
ТНВК «Школа-колегіум патріарха Йосифа Сліпого»

У статті розглядаються напрями використання мобільного навчання в сучасній освіті. Відзначається, що застосування «mobile-learning» дозволить створити більш природні умови для навчання та оптимізації процесу мовної підготовки учнів старшої школи. У роботі подано визначення терміна «мобільне навчання», його методологічні основи та провідні принципи побудови процесу навчання на основі використання мобільних пристроїв. Виконано аналіз робіт, пов'язаних з застосування мобільних пристроїв в навчанні та їх дидактичним функціям. Проаналізовано переваги та недоліки цього виду навчання, можливості та особливості впровадження мобільного навчання у загально освітніх школах. Розглянуто методичний потенціал мобільних технологій та відзначено, що при правильному їх застосуванні, вони можуть бути дидактичним засобом, що сприяє більш швидкому і якісному, в порівнянні з традиційними засобами, навчанню іншомовного спілкування. Розглянуто основні можливості використання мобільних гаджетів у навчальній діяльності під час візуалізації демонстраційного матеріалу, анкетування, тестування, а також під час дистанційного навчання. Зазначено системність використання мобільних девайсів із метою підвищення ефективності освітнього процесу. Обґрунтовано необхідність поєднання застосування мобільних пристроїв з традиційними методами навчання.

Ключові слова: мобільне навчання, мобільні пристрої, мобільні технології, карти пам'яті, мобільні засоби, смартфон.

Постановка проблеми. Ми живемо в мобільному світі. Це додатково підсилюється швидким поширенням простих у використанні та відносно недорогих смартфонів, електронних книг, планшетів та випуском спеціалізованого програмного забезпечення для них. Сучасні мобільні прилади багатофункціональні. Однією з функцій є доступ до контенту та навчання.

Розвиток педагогіки у XXI столітті тісно пов'язаний із технологічним прогресом і характеризується широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Використання ресурсів мережі Інтернет стало невід'ємною частиною під час викладання будь-якого предмету, а під час вивчення іноземної мови – це стало невід'ємною частиною навчального процесу. Всесвітня мережа надає необмежені можливості з використанням автентичних матеріалів різного характеру. Термін «*мобільне навчання*» (*м-навчання*) (*mobile learning (m-learning)*) належить до використання мобільних і портативних ІТ-приладів, таких як кишенькові комп'ютери, мобільні телефони і планшетні ПК у процесах викладання та навчання.

Мобільне навчання тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням, відмінністю якого є використання мобільних приладів, а також при якому учні в будь-якому місці і в будь-який час можуть розвивати і вдосконалювати навички та вміння володіння іноземною мовою (на основі засобів синхронної і асинхронної комунікації), формувати соціокультурну та міжкультурну компетенції з метою використання іноземної мови як засобу спілкування в соціально-побутовій сфері. Одним із найпоширеніших мобільних приладів серед молоді є **смартфони**. За статистикою з кожним роком кількість користувачів смартфонів збільшується [4], а серед молодих людей їх популярність узагалі важко переоцінити. Саме тому ігнорувати мобільні пристрої на уроках іноземної мови не допустимо.

З огляду на це постає питання, як раціонально та ефективно можна використовувати мобільні телефони, смартфони, планшети на занятті. Але, незважаючи на доступність мобільних телефонів серед учнів та студентів, мобільне навчання недостатньо використовується у процесі здобуття знань. Самостійне навчання, гнучкість та миттєве отримання інформації є головними ознаками мобільного навчання. Під час вивчення іноземної мови портативні та мобільні прилади використовують не лише для отримання та обробки інформації, а й для постійного навчання, наприклад, використання електронних словників, книг, надання аудіо- та відеопідтримки та інших засобів для вивчення мов.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На думку вчених, мобільне навчання є природною еволюцією електронного навчання або як новою формою дистанційного навчання, при якій учні використовують освітню технологію мобільних приладів у зручний час. Зауважимо, що мобільне навчання відрізняється від електронного навчання тим, що не потребує Інтернет лабораторій, має перевагу миттєвого обміну смс-повідомленнями, а не електронними листами, не вимагає часу на підключення до провідного Інтернету, має більше можливостей для більш доступного навчання і вважається звичайним розширенням електронного навчання. До того ж, науковці вважають, що мобільні пристрої є поширеним засобом, що сприяє змістовному поєднанню праці, навчання та вільного часу (Т. Георгієв, Дж. Туймала, Х. Турунен, А. Мостахдемін-Хосейн та ін.). Погоджуючись із думкою вчених, які неодноразово висвітлювали теоретичні аспекти мобільного навчання в своїх працях (вітчизняні: С. Семеріков, Ю. Триус, Н. Рашевська, В. Ткачук, І. Золотарьова, А. Труш та ін.), (зарубіжні: Дж. Тракслер, Г. Дадні, В. Куклев, Х. Мічіан, С. Титова, А. Авраменко та ін.), вважаємо, що значною перевагою мобільного навчання іноземної мови є те, що

воно сприяє особистісно-орієнтованому навчанню учнів загально освітніх шкіл і надає багато можливостей для диференційованого, автономного та індивідуального навчання іноземної мови в сучасних умовах.

Аналіз публікацій, присвячених досліджуваному питанню, виявляє єдність у поглядах науковців на те, що використання мобільних пристроїв на занятті з іноземної мови сприяє підвищенню мотивації та організації автономного навчання студентів [2; 3; 5; 6]. Виявляючи потенціал мобільних пристроїв як засобів вивчення іноземної мови, К.В. Капранчикова зазначає, що "регулярне використання мобільних технологій у процесі навчання іноземної мови сприятиме кращому формуванню аспектів іншомовної комунікативної компетенції" [7, с. 93]. Варто зазначити, що порівняно із зарубіжними країнами, у нашій країні недостатньо приділено уваги використанню потенціалу мобільних пристроїв на занятті з іноземної мови.

Цілі статті. Виявити можливі та особливі шляхи практичного використання m-learning на занятті з іноземної мови у загально освітній школі. Розглянути деякі ключові питання, що стосуються методичних, педагогічних, дидактичних, соціальних, технічних основ інтеграції мобільних технологій у викладання іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модернізація освітнього процесу вимагає від вчителя іноземної мови впровадження у практику інноваційних педагогічних технологій. За останні роки підходи до викладання іноземної мови значно змінилися, що зумовлено поступовим упровадженням в освітнє середовище мобільних технологій, які, у поєднанні з невечірними можливостями всесвітньої мережі Інтернет, стали підґрунтям для появи мобільного навчання.

Існує кілька визначень терміна Mobile learning/m-learning – «мобільне навчання»:

– Mobile learning – це передача знань на мобільний пристрій (телефон або портативний комп'ютер) з використанням WAP або GPRS технологій (тобто головною є можливість виходу в мережу Інтернет);

– Mobile learning – це технології, що дозволяють організувати процес навчання за допомогою пристроїв мобільного зв'язку, таких як мобільні телефони та комунікатори (можливість виходу в мережу Інтернет тут не є ключовою);

– Mobile learning – це процес навчання, що є різновидом дистанційного, для реалізації якого знання передаються на персональні пристрої (ноутбук, кишеньковий комп'ютер або мобільний телефон).

Способи передачі інформації можуть бути різноманітними. *Ця форма має низку переваг:*

– навчальний процес не має меж, що завдяки сучасним бездротовим технологіям (WAP, GPRS, EDGE, Bluetooth, Wi-Fi) дає можливість легко розповсюджувати навчальні матеріали між користувачами;

– індивідуалізація навчання;

– наочність навчання, дозволяє активно використовувати інтерактивні та імітаційні наочні посібники;

– сприяє взаємодії викладача зі студентами в режимі реального часу;

– дає можливість отримувати освіту людям з додатковими потребами;

– не вимагає придбання персонального комп'ютера та паперової навчальної літератури, що економічно виправдано;

– завдяки поданню інформації в мультимедійному форматі «сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню матеріалу, підвищуючи інтерес до навчального процесу» [7];

– надає можливість навчатися без прив'язки до певного місця, а в деяких випадках і часу проведення занять;

– допомагає виконувати роботу з використанням програмзасобів в аудиторіях, які не оснащені комп'ютерною технікою.

Незважаючи на безсумнівні переваги, упровадження мобільного навчання, використання мобільних пристроїв в освітніх цілях має певні *недоліки*:

– відсутність у деяких учнів технічних засобів із необхідним набором функцій;

– слабка методична підготовка викладачів до впровадження мобільних пристроїв у навчальний процес;

– недостатній обсяг наявних мобільних ресурсів і програм для учнів, які мають різні напрями навчальної діяльності;

– мобільні пристрої провокують студентів на діяльність розважального характеру під час навчального процесу (ігри, спілкування, перегляд відео- та аудіоресурсів).

Наведемо конкретні форми і методи впровадження мобільних технологій у навчальний процес:

– Мобільний прилад забезпечує доступ до Інтернету на сайти з інформацією навчального характеру – застосовують як одну із форм дистанційного навчання. Одним із найпоширеніших способів використання мобільного телефону в навчальному процесі є доступ до глобальної мережі.

– Мобільний телефон – це засіб відтворення звукових, текстових, відео- та графічних файлів, які містять навчальну інформацію. Для навчання використовують спеціальні програми для платформ стільникових телефонів, що здатні відкривати файли офісних програм, таких як Office Word, PowerPoint, Excel, текстові документи у різних форматах (txt, pdf). Прикладом успішного використання цього способу є ряд навчальних програм у Китаї та Японії. Мобільний телефон і його функціональні можливості дозволяють організувати навчання з використанням адаптованих електронних підручників, навчальних курсів та файлів спеціалізованих типів з навчальною інформацією – навчальні посібники розробляють безпосередньо для платформ мобільних телефонів.

Як зазначалося, можливості використання мобільних пристроїв на занятті з іноземної мови дуже різноманітні. Водночас такі заняття повинні бути ретельно спланованими. Передусім варто визначитись, із якою метою будуть застосовані смартфони й планшети на занятті та які компетенції будуть формуватися під час виконання запропонованих завдань.

Одним із варіантів завдань для роботи з лексичним матеріалом може стати створення *ментальної карти* з використанням мобільного додатка Simple Mind Free, наприклад: За допомогою мобільного додатка Simple Mind Free ство-

рять ментальну карту до теми "Environmental Problems". Окрім названого мобільного додатка, для створення ментальних карт можна використовувати також й інші додатки, як-от: Schematic Mind Free, Mind Meister та ін. Ментальна карта (синонімічні назви – інтелектуальна карта, інтелект-карта, карта-пам'яті, карта думок, карти пам'яті, діаграма зв'язку, асоціативна карта, майндмэп) – це спосіб структурування інформації, що передбачає розгалуження ідей-асоціацій від основного поняття. За допомогою створення ментальної карти на занятті з іноземної мови можна опрацювати нові слова до теми чи повторювати в такий спосіб вже відому лексику. Метод ментальної карти можна застосувати також при роботі з текстом, як у завданні: Прочитайте текст "Holidays in Ukraine". За допомогою мобільного додатка Simple Mind Free створіть до тексту ментальну карту. На основі ментальної карти, розкажіть про свята в Україні. Технічне оснащення мобільних пристроїв, а саме вмонтована камера, дає змогу запропонувати учням завдання, які сприятимуть розвитку комунікативної компетенції. Одним із таких завдань може бути запис інтерв'ю на подану тему, а саме: «Зніміть фільм на тему: History of My School». Утворіть групи, які складатимуться з трьох учасників (учень, журналіст, оператор). Оберіть для своєї групи одну з поданих тем: "My School", "Our Teachers", "Our Students", "Our Classrooms", "Our School Life". Запишіть у групі інтерв'ю на обрану тему. З'єднайте інтерв'ю всіх груп в один фільм.

У процесі дослідження з'ясовано, що мобільне навчання іноземної мови реалізовувалось на уроках та під час поза класної самостійної роботи учнів завдяки:

- перекладу текстів з використанням електронного словника;
- перегляду відеоматеріалу і прослуховування аудіоматеріалу іноземною мовою он-лайн;
- представлення презентацій, слайд-шоу, міні-фільмів та кліпів;
- пошуку необхідної інформації з теми;
- он-лайн тестування;
- використання різноманітних додатків для більш ефективного вивчення іноземної мови;

Вивчаючи додатки, в яких користувач самостійно може розробляти матеріал для навчання, виявилось небагато. Таку функцію можна знайти у LinguaLeo, де користувач може скласти власний словник з озвученням. Найбільше додатків відносяться одночасно до другого і третього типу – Duolingo, Busuu, Rosetta Course, Выкі,

Polyglot тощо. В них представлений вже дидактизований матеріал у вигляді карток, текстів, аудіо- та відеофрагментів. Далі пропонується опрацювання початкового матеріалу у вигляді різних вправ. За допомогою збирання балів для переходу на наступний рівень користувача мотивують якісно вивчати запропонований матеріал. Також користувачі можуть порівняти свої досягнення і поділитися успіхами в соціальних мережах. Деякі додатки надають можливість пройти початкове тестування, на основі якого користувачам запропонують рекомендації, які допоможуть почати навчання. Що стосується мови інтерфейсу, то україномовних програм майже немає. В основному пропонують додатки російською чи англійською мовами. У деяких додатках саме навчання ведеться іноземною мовою, що значно підвищує ефективність курсу. Майже у всіх додатках матеріал поділений тематично, що дозволяє з легкістю знайти інформацію до відповідної теми [8].

Висновок з даного дослідження та перспективи. Вимоги сучасного інформаційного суспільства до глобалізації знань, своєчасного доступу будь-якої людини до інформаційних джерел, до інформатизації навчального процесу, створюють передумови для запровадження технології M-learning у нашій країні.

Мобільні пристрої стали невід'ємною частиною нашого життя і кожне наступне покоління проявляє все більшу зацікавленість і необхідність їх щоденного використання. Програми, які можна на них завантажувати, надають можливість покращувати знання та розвивати мовні та мовленнєві навички у будь-якому зручному місці і в будь-який час. Використання таких додатків на уроках допоможе школярам отримати новий навчальний матеріал в різних формах (картки, малюнки, аудіо, відео і навіть у формі гри), опрацювати його та повторити в будь-який момент. Мотиваційний аспект також не можна залишити без уваги: учні можуть порівнювати свої результати та змагатися, при цьому якісно вивчаючи іноземну мову.

Перспективою дослідження цієї теми є більш детальне вивчення різновидів мобільних додатків, їх можливостей та розробка методики їх практичного використання на уроках іноземної мови.

Отже, запровадження мобільного навчання сприяє реалізації особистісно-орієнтованого навчання іноземної мови, удосконаленню науково-дослідних умінь учнів, а також розвитку навичок командної роботи та співпраці, що сприятиме формуванню іншомовної комунікативної компетенції школярів.

Список літератури:

1. Андреев А.В. Практика электронного обучения с использованием Moodle / А.В. Андреев, С.В. Андреева, И.Б. Доценко. – Таганрог: ТТИ ЮФУ, 2008. – 421 с.
2. Голицына И.Н. Мобильное обучение как новая технология в образовании / И.Н. Голицына, Н.Л. Полковникова // Образовательные технологии и общество. – 2011. – № 3. – С. 56-64.
3. Горюнова Л.В. Мобильность как принцип модернизации высшего педагогического образования / Л.В. Горюнова // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. – 2013. – № 6. – С. 237-242.
4. Кількість користувачів смартфонів в Україні зросла на 150% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2016/09/12/605197/>.
5. Кувшинов С.А. M-Learning – новая реальность образования / С.А. Кувшинов // Высшее образование в России. – 2007. – № 8. – С. 59-63.
6. Орлов С. CitrixSynergy 2012: облака и мобильность [Электронный ресурс] / С. Орлов // Журнал сетевых решений LAN. – 2012. – № 11. – Режим доступа: <http://www.ospru.ru/lan/2012/11/13032372>.

7. Birkenkrahe M., DimitriSchild D., Trofimov V. (2012) UNIVERSITY 2.0. Part of the IADIS Multi conference on computer science and information systems 2012: IADIS International conference e-Learning 2012, Lisbon, Portugal.
8. Петрик А. 10 мобільних додатків для вивчення іноземної мови [Електронний ресурс] / А. Петрик // Режим доступу: <http://www.uamodna.com/articles/10-mobiljnyh-dodatktiv-dlya-vyvchennyainozemnoyi-movy/>.

Власюк И.В.

Тернопольский национальный педагогический университет имени В. Гнатюка;
ТНВК «Школа-коллегиум патриарха Иосифа Слепого»

МОБИЛЬНЫЙ ТЕЛЕФОН – НЕОТЪЕМЛЕМАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье рассматриваются направления использования мобильного обучения в современном образовании. Отмечается, что применение «mobile-learning» позволит создать более естественные условия для обучения и оптимизации процесса языковой подготовки учащихся старших классов. В работе даны определения термина «мобильное обучение», его методологические основы и ведущие принципы построения процесса обучения на основе использования мобильных устройств. Выполнен анализ работ, связанных с применением мобильных устройств в обучении и их дидактическим функциям. Проанализированы преимущества и недостатки этого вида обучения, возможности и особенности внедрения мобильного обучения в общеобразовательных школах. Рассмотрены методический потенциал мобильных технологий и отмечено, что при правильном их применении, они могут быть дидактическим средством, способствующим более быстрому и качественному, по сравнению с традиционными средствами, обучению иноязычного общения. Рассмотрены основные возможности использования мобильных гаджетов в учебной деятельности при визуализации демонстрационного материала, анкетирование, тестирование, а также при дистанционном обучении. Указано системность использования мобильных устройств с целью повышения эффективности образовательного процесса. Обоснована необходимость сочетания применения мобильных устройств с традиционными методами обучения.

Ключевые слова: мобильное обучение, мобильные устройства, мобильные технологии, карты памяти, мобильные средства, смартфон.

Vlasiuk I.V.

Ternopil National Pedagogical University named after V. Hnatiuk;
TNVK "School-Collegium by Patriarch Josyf Slipyi"

MOBILE PHONE IS AN INTEGRAL NEW TECHNOLOGY OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Summary

The article deals with the directions of using mobile education in modern educational system. It is noted that the use of "mobile-learning" will create more natural conditions for learning and optimizing the process of language training of high school students. The work defines the term "mobile learning", its methodological foundations and the guiding principles for constructing a learning process, based on the usage of mobile devices. The analysis of the articles which are related to the use of mobile devices in teaching and their didactic functions is carried out. The advantages and disadvantages of this type of training, possibilities and features of introduction of mobile education in general educational schools are analyzed. The methodical potential of mobile technologies is considered and it is noted that if properly used, they can be didactic means, which helps to learn more foreign language more quickly and qualitatively, in comparison with traditional means. The main possibilities of using mobile gadgets in teaching activity during visualization of a demonstration material, questioning, testing, and also during distance learning are considered. The systematic use of mobile devices is indicated in order to increase the efficiency of the educational process. The necessity of combining the usage of mobile devices with traditional methods of training is substantiated.

Keywords: mobile learning, mobile devices, mobile technologies, mind-maps, smartphone.